

УДК 378.011.3-057.87:316.77

© Гончарова О.М., 2022

<http://orcid.org/0000-0002-1000-9670>

<https://doi.org/10.34142/23128046.2022.52.06>

О. М. Гончарова

МОТИВАЦІЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Фахівці сфери туризму мають володіти кількома іноземними мовами на достатньому рівні. Мета цього дослідження полягає у вивченні мотивації фахівців сфери туризму до опанування кількома іноземними мовами. Серед методів дослідження було обрано такі: якісний підхід, метод описового прикладу, метод інтерв'ювання. У дослідженні брали участь 20 респондентів – здобувачі освіти зі спеціальності 242 «Туризм». Збір даних відбувався за допомогою методу інтерв'ювання та розробленого протоколу для збору даних дослідження. Збір даних тривав з листопада 2021 р. по лютий 2022 р. Участь в інтерв'юванні була добровільною, а відповіді респондентів розглядалися конфіденційно. Для побудови дослідження було використано аналітичний метод зіставлення із зразком. Ми передбачили п'ять мотивів фахівців сфери туризму для вивчення кількох іноземних мов: задоволення, соціальне спілкування, релігійні цілі, професійні цілі, академічні цілі. Проте за результатами анкетування мотив «релігійні цілі» було виключено, оскільки респонденти не вказували їх в інтерв'юванні. Опитування проводилось кілька разів впродовж тривалого періоду, а всі учасники отримали стенограму інтерв'ю для того, щоб перевірити, що записані та розшифровані дані відповідають їхній точці зору. Результати цього дослідження були представлені на основі відповідей на питання: «Що спонукає Вас вивчати кілька іноземних мов?». У цьому дослідженні ми виявили, що така мотивація учасників до вивчення іноземних мов пов'язана з культурним інтересом, спілкуванням з однолітками з інших країн під час подорожей. Також всі учасники підтвердили, що мотивом вивчення англійської мови була підтримка їхнього кар'єрного зростання. Інституційна освіта за спеціальністю «Туризм» базується на створенні специфічного мовного середовища. У дослідженні всі учасники визнали, що мотивація до вивчення англійської, французької, німецької, турецької мов була пов'язана з вивченням освітніх компонентів у закладах вищої освіти. Аналіз даних показав, що респонденти керуються кількома мотивами для вивчення іноземних мов. Також встановлено, що на різних етапах життя у фахівців сфери туризму домінували різні мотиви.

Ключові слова: іноземні мови, мотивація, вивчення іноземних мов, вища освіта, фахівці сфери туризму.

Honcharova O. M. Motivation of future specialists in the field of tourism for studying foreign languages. *Tourism professionals must be fluent in several foreign languages. The purpose of this research is to study the motivation of tourism professionals to learn several foreign languages. Among the research methods, the following were chosen: qualitative approach, method of descriptive example, method of interviewing. The study involved 20 respondents – students in 242 "Tourism". Data were collected using an interview method and a protocol developed for collecting research data. Data collection lasted from November 2021 to February 2022. Participation in the interview was voluntary, and respondents' responses were treated confidentially. The analytical method of comparison with the sample was used for building the study. We have provided five motives for tourism professionals to study several foreign languages: pleasure, social communication, religious goals, professional goals, academic goals. However, according to the results of the survey, the motive "religious goals" was excluded because the respondents did not indicate them in the interview. The survey was conducted several times over a long period of time, and all participants received transcripts of interviews to verify that the recorded and decrypted data matched their point of view. The results of this study were presented on the basis of answers to the question: "What motivates you to learn several foreign languages?". In this study, we found that this motivation of participants to learn foreign languages is related to cultural interests, communication with peers from other countries while travelling. All participants also confirmed that the motive for learning English was to support their career growth. Institutional education in the specialty "Tourism" is based on the creation of a specific language environment. In the study, all participants acknowledged that the motivation to learn English, French, German, and Turkish was related to the study of educational components in higher education institutions. The analysis of the data showed that the respondents are guided by several motives for learning foreign languages. It was also found that at different stages of life, tourism professionals were dominated by different motives.*

Key words: *foreign languages, motivation, study of foreign languages, higher education, specialists in the field of tourism.*

Вступ. Україна є багатомовною країною, учні шкіл починають вивчати іноземні мови з першого класу. Зазвичай, у школах вивчають найбільш поширені іноземні мови, зокрема, англійську, німецьку, французьку. Іноземна мова викладається як обов'язковий предмет у всіх закладах загальної середньої освіти України. У деяких школах вивчають і більшу кількість іноземних мов. Разом з тим учням українських закладів освіти часто буває складно опанувати іноземні мови. Зважаючи на це, в Україні можна оволодівати іншомовною компетентністю у широкій мережі неформальних закладів освіти, які часто відвідують не лише діти та підлітки, а й студенти закладів вищої освіти і дорослі українці (Boiarska-Khomenko, 2021). Таким чином, ті, хто вмотивований

на вивчення кількох іноземних мов мають достатньо широкі можливості оволодівати ними як у системі формальної освіти, так і у системі неформальної освіти.

Загальновідомо, що фахівці сфери туризму, з огляду на їхні професійні компетентності, мають володіти кількома іноземними мовами на достатньому рівні. Разом з тим, окрім професійної мотивації, майбутні фахівці часто шукають інші стимули до вивчення іноземних мов. Розуміння мотивації майбутніх фахівців сфери туризму може дати позитивні результати, зокрема, допомогти багатьом зацікавленим сторонам, у тому числі тим, хто вивчає мову, викладачам іноземних мов та особам, що визначають мовну політику або працюють у контексті мовної освіти.

Питаннями мотивації до вивчення іноземних мов займалися багато дослідників як в Україні, так і за її межами. Зокрема, Дж. Джайлз вивчав мотиви неірландців, які вивчають ірландську мову в Північній Америці (Giles, 2016). Крім того, Б. Бейтман і Д. Олівейра провели дослідження щодо мотивації іспаномовних студентів до вивчення португальської мови (Bateman, 2014). Серед вітчизняних варто назвати дослідження С. Денисової, О. Кузьмич, І. Ніколаєвої, які дослідили проблему мотивації студентів до вивчення іноземних мов під час навчання у закладі вищої освіти, описали види мотивації та її роль (Denysova, 2021). І. Савчак визначила основні шляхи підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови за допомогою дистанційних технологій (Savchak, 2021). М. Васильєва акцентувала увагу на вивченні проблеми психолого-педагогічних особливостей організації викладання іноземної мови в різновіковій навчальній групі, зокрема і питаннях мотивації (Vasyleva, 2019).

Разом з тим, незважаючи на досить широкий науковий доробок щодо проблеми вивчення іноземних мов, окремого дослідження потребують питання мотивації майбутніх фахівців сфери туризму до вивчення іноземних мов.

Мета та завдання. *Мета статті* полягає у дослідженні мотивації майбутніх фахівців сфери туризму до вивчення кількох іноземних мов.

Методи дослідження. Для всебічного розуміння соціальних явищ у їхньому природному середовищі, якісний підхід є найбільш доцільним для досягнення мети цього дослідження. Як правило, якісне тематичне дослідження є «інтенсивним, цілісним описом та аналізом обмеженого явища, такого як програма, установа, людина, процес або соціальна одиниця» (Merriam, 1998). У цьому дослідженні ми також використали метод описового прикладу (Yin, 2018), оскільки він дозволяє зосередитись на описі явища та реального контексту, в якому воно відбулося, а саме обговорення докладної інформації щодо мотивів майбутніх фахівців сфери туризму до вивчення кількох

іноземних мов. У дослідженні брали участь двадцять здобувачів вищої освіти зі спеціальності 242 «Туризм», які вивчали як мінімум три іноземні мови. Ми гарантували усім учасникам конфіденційність, захищали їхні права, приховуючи імена і зашифровуючи дані.

Результати дослідження. У проведеному дослідженні збір даних відбувався за допомогою методу інтерв'ювання. По-перше, ми склали список питань інтерв'ю як протокол. Відповідно до рекомендації Р. Інґ, було розроблено протокол для збору даних дослідження (Yin, 2018). Дані інтерв'ю були зібрані за допомогою напівструктурованого інтерв'ю, яке проводилося індивідуально з кожним респондентом у зручний для нього час. Збір даних тривав протягом чотирьох місяців (з листопада 2021 р. по лютий 2022 р.). Варто зазначити, що участь в інтерв'юванні була добровільною, а відповіді респондентів розглядалися конфіденційно. Крім того, вони мали право не відповідати на запитання інтерв'ю та припинити свою участь у нашому дослідженні у будь-який час за власним бажанням. Кожен із респондентів був опитаний кілька разів для того, щоб отримати більше даних та уточнити попередні дані, які вони надали.

Для побудови дослідження ми користувались методикою, запропонованою Р. Інґ (Yin, 2018), згідно з якою існує п'ять аналітичних методів, а саме: зіставлення із зразком, побудова пояснень, аналіз часових рядів, логічні моделі та перехресний синтез. У цьому дослідженні ми використовували зіставлення із зразком, порівнюючи або зіставляючи визначений для дослідження зразок із зібраними даними. Ми передбачили п'ять аспектів, викладених у вигляді пропозицій, як першу стратегію аналізу даних для дослідження. Це означає, що ми представили попередні мотиви майбутніх фахівців сфери туризму для вивчення кількох іноземних мов. Зокрема, таких як вивчення іноземних мов для задоволення, соціального спілкування, релігійних, професійних та академічних цілей. Після цього ми узагальнили дані інтерв'ю, розпочавши з категорій кодування, наприклад, як наведено у таблиці 1 для академічних цілей.

Після того, як була знайдена категорія кодування, що була виявлена зі слів та фраз, які представляли собою певні закономірності, шаблони та теми, охоплені нашими даними, ми порівняли категорію кодування з вихідною пропозицією та виявили, що категорія кодування підтверджує пропозицію. Таким чином, було зроблено висновок про те, що вихідна пропозиція є остаточною.

У проведеному дослідженні ми повторно аналізували індивідуальне інтерв'ю. Це було зроблено для отримання належних якісних результатів. Проаналізувавши всі попередні мотиви, ми визначили узагальнені мотиви

майбутніх фахівців сфери туризму до вивчення кількох іноземних мов, зокрема, це задоволення, соціальне спілкування, професійні та академічні цілі. Таким чином, ми виключили одну початкову пропозицію «релігійні цілі», тому що вона не відповідала категорії кодування після того, як ми проаналізували дані.

Таблиця 1

Попередні мотиви: академічні цілі

Категорія кодування	Академічні цілі
Відповіді респондентів на питання	<p>Респондент 1: «Я почав вивчати англійську мову, коли навчався у четвертому класі початкової школи. Це був один із основних предметів у моїй школі».</p> <p>Респондент 2: «Я мріяв продовжити своє навчання в Бельгії, де розмовляють трьома мовами: німецька, французька, нідерландська. Ось чому я вивчав німецьку і французьку мови».</p> <p>Респондент 3: «Я одержав стипендію, щоб продовжити навчання в магістратурі у Польщі. Проблема була в тому, що мова навчання є польська. Отже, мені довелося пройти однорічні курси польської мови у системі неформальної освіти».</p> <p>Респондент 4: «Я познайомився з арабською мовою, коли навчався на першому курсі, адже планую продовжувати свою роботу у сфері туризму в арабських країнах»</p>

Також варто зазначити, що всі учасники отримали стенограму інтерв'ю для того щоб перевірити, що записані та розшифровані дані відповідають їхній точці зору. Разом з тим, під час перевірки стенограм інтерв'ю респонденти доповнювали та розширювали свої відповіді тією інформацією, яку вони, можливо, не надали під час початкового збору даних. Крім того, в ході дослідження ми підтримували тривалу взаємодію з респондентами та повторні інтерв'ю для отримання більш докладної інформації.

Результати проведеного дослідження були представлені на основі відповідей на питання: «Що спонукає Вас вивчати кілька іноземних мов?». Аналіз даних показав, що мотивацією майбутніх фахівців сфери туризму до вивчення кількох іноземних мов були чотири основних фактори, як і зазначено вище, це: задоволення, соціальне спілкування, професійні та академічні цілі. Розглянемо узагальнені результати відповідей респондентів по кожному з цих мотивів окремо.

Вивчення іноземних мов для задоволення. Загальновідомо, що люди мають певну орієнтацію у вивченні іноземних мов. Іноді вони роблять це просто для задоволення. У цьому дослідженні ми виявили, що така мотивація учасників до вивчення іноземних мов пов'язана з культурним інтересом. Так, культурний інтерес належить до оцінки культурних продуктів, пов'язаних з іншою мовою, і передається засобами масової інформації (наприклад, фільмами, відео, телепрограмами, поп-музикою, журналами та книгами). Респонденти представленого дослідження показали, що одним із мотивів їх вивчення іноземних мов було отримання задоволення. Наприклад, ми отримали такі відповіді від респондентів: «Моє хобі – вивчення французької мови, тому що я люблю читати романи та дивитися фільми французькою мовою. Незважаючи на те, що не багато людей навколо мене виявляють такий самий інтерес, я продовжую мотивувати себе вивчати мову, відвідуючи у позанавчальний час курси французької мови»; «Мені подобається дивитися голлівудські фільми. Це одна із мотивацій для вивчення англійської мови».

Вивчення іноземних мов для соціального спілкування. Безбар'єрне спілкування з людьми з різних країн світу спонукало респондентів вивчити другу чи третю іноземну мову. Таким чином, у проведеному дослідженні вивчення іноземних мов для соціального спілкування також стало результатом аналізу даних. Наприклад, ми отримали такі відповіді: «Раніше я часто приймав туристів з Іспанії, які зупинялися у мене вдома протягом певного періоду часу. Це мотивувало мене вивчати іспанську мову. Крім того, у мене є досвід говоріння іспанською мовою, який я отримав, коли подорожував Іспанією». З іншого боку, життя за кордоном також спонукало майбутніх фахівців у сфері туризму вивчати іноземні мови. Наприклад, одна з респонденток дала таку відповідь: «Я захотіла практикувати англійську мову для повсякденного спілкування, коли я подорожувала різними країнами Європи і не мала змоги говорити мовою кожної країни. Під час подорожі я зрозуміла, що англійською мовою володіє більшість жителів європейських країн, особливо молодь мого віку. Тому я використовувала англійську для спілкування з місцевими жителями».

Вивчення іноземних мов у професійних цілях. Знання і вільне володіння іноземними мовами є однією із основних компетентностей, якими повинні володіти фахівці сфери туризму. У представленому дослідженні всі учасники підтвердили, що мотивом вивчення англійської мови була підтримка їхнього кар'єрного зростання. Наприклад, один із респондентів повідомив: «Я часто використовую англійську мову для пошуку інформації, пов'язаної з моєю роботою. Тож я працюю, навчаючись». Установлено, що для респондентів, крім англійської, інші іноземні мови також визначалися як один із факторів

майбутнього кар'єрного зростання. Наприклад, «Моєю мотивацією для вивчення італійської стало те, що мені було легко спілкуватися з людьми на робочому місці під час мого стажування в Італії, оскільки я працював офіціантом у ресторані, де гості були переважно італійцями, навіть власник – громадянин Італії».

Вивчення іноземних мов в академічних цілях. Одним із головних способів оволодіння іноземною мовою для майбутніх фахівців у сфері туризму є навчання в закладі вищої освіти зі спеціальності 242 «Туризм». Інституційна освіта за цією спеціальністю базується на створенні специфічного мовного середовища, яке, як очікується, сформує професійні компетентності майбутніх фахівців у цій сфері. Відповідно, за різними освітніми програмами за спеціальністю «Туризм» обов'язковими освітніми компонентами є кілька іноземних мов. У представленому дослідженні всі учасники визнали, що мотивація до вивчення англійської, французької, німецької, турецької мов була пов'язана з обов'язковим предметом у закладі вищої освіти. Наприклад, «Я почав вивчати турецьку мову на другому курсі університету. Це був один із основних предметів, наприкінці вивчення якого я повинен був скласти іспит. Це стало основним мотивом до вивчення турецької мови». Також один із респондентів відповів «Я мріяв продовжити своє навчання в Бельгії, де розмовляють трьома мовами: німецька, французька, нідерландська. Ось чому я вивчав німецьку і французьку мови».

Обговорення. Результати проведеного дослідження щодо мотивації майбутніх фахівців сфери туризму до вивчення кількох іноземних мов важливі для академічного обговорення. Результати представленої дослідження підтвердили результати попередніх досліджень і теорій. Наприклад, цей висновок узгоджується з тим, що Дж. Джайлз виявив при вивченні мотивації неірландців, які вивчають ірландську мову у Північній Америці. У ньому повідомлялося, що їх мотивом для вивчення ірландської мови було просто їхнє хобі (Giles, 2016). У дослідженні Б. Бейтмана і Д. Олівейра доведено, що основною мотивацією іспаномовних студентів у вивченні португальської стало те, що ця мова сприяла розвитку їхньої кар'єри (Bateman, 2014). Це підтверджує професійну мотивацію до вивчення іноземних мов.

Результати, отримані вітчизняними дослідниками, підтверджують важливість академічних цілей. Так, С. Денисова, О. Кузьмич, І. Ніколаєва довели, що основною мотивацією до вивчення іноземної мови є успішне навчання у закладі вищої освіти (Denysova, 2021). Дослідження І. Савчак доводить, що підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови ґрунтується на використанні дистанційних технологій, що передбачає володіння навичками соціального спілкування у дистанційній формі (Savchak,

2021). Дослідження М. Васильєвої переконало нас, що вивчення кількох іноземних мов ґрунтується на психолого-педагогічних особливостях організації викладання, що доводить наявність різних мотивів у здобувачів освіти і урахування їх під час організації освітнього процесу (Vasyleva, 2019).

Висновки. Дослідження полягало у проведенні інтерв'ювання 20 респондентів, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за заздалегідь визначеними питаннями. Таким чином, за результатами дослідження було визначено основні мотиви фахівців сфери туризму до вивчення кількох іноземних мов, які можна поділити на чотири групи: задоволення, соціальне спілкування, професійні та академічні цілі. Узагальнені результати довели, що респонденти керуються кількома мотивами для вивчення іноземних мов. Також встановлено, що на різних етапах життя у майбутніх фахівців сфери туризму домінували різні мотиви.

Серед перспектив подальших розвідок варто назвати такі: обґрунтування психолого-педагогічних умов підвищення рівня мотивації фахівців сфери туризму до вивчення кількох іноземних мов; з'ясування особливостей формування мовних компетентностей у майбутніх фахівців сфери туризму у різних країнах світу.

ЛІТЕРАТУРА

- Bateman B. E., Oliveira D. D. A. Students' motivation for choosing (or not) to study Portuguese: A survey of beginning-level university classes. *Hispania*, 2014. 97(2). С. 264–280.
- Boiarska-Khomenko A.V. Lifelong education as the basis of sustainable development of the european society. *Theory and methods of teaching and education*. 2021. № 50. p.9–18. <https://doi.org/10.34142/23128046.2021.50.01>
- Giles J. «No, it is a hobby for me»: Examining the motivations of non-Irish learners of the Irish language in North America. *Language and Communication*, 2016. № 47. С. 135–143. <https://doi.org/10.1016/j.langcom.2015.06.001>
- Merriam S. B. Qualitative research and case study applications in education. Jossey-Bass, 1998. 86 с.
- Yin R. K. Case study research and applications: Design and methods. Thousand Oaks : Sage Publications, 2018. 6 ed. 352 с.
- Васильєва М.П. Психолого-педагогічні особливості організації викладання іноземної мови в різновіковій навчальній групі. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 16. С. 52 – 55.
- Денисова С., Кузьмич О., Ніколаєва І. Мотивація вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти. *Інноватика у вихованні*, 2021. Вип. 13.Т. 2. С. 232–239. <https://doi.org/10.35619/iuu.v2i13.335>
- Савчак І. Розвиток мотивації студентів до вивчення іноземної мови в умовах дистанційного навчання. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*, 2021. № 13(45). С. 64–70, <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/45.9>

REFERENCES

- Bateman, B. E., Oliveira, D. D. A. (2014). Students' motivation for choosing (or not) to study Portuguese: A survey of beginning-level university classes. *Hispania*, 97(2), 264–280.

- Boiarska-Khomenko, A.V. (2021). Lifelong education as the basis of sustainable development of the European society. *Theory and methods of teaching and education*, 50. 9–18. <https://doi.org/10.34142/23128046.2021.50.01>
- Denysova, S., Kuzmych, O. & Nikolaieva, I. (2021). Motyvatsiia vyvchennia inozemnykh mov u zakladakh vyshchoi osvity [Motivation to study foreign languages in higher education institutions]. *Innovatyka u vykhovanni*. 13(2), 232–239. <https://doi.org/10.35619/iuu.v2i13.335> (in Ukrainian).
- Giles, J. (2016). «No, it is a hobby for me»: Examining the motivations of non-Irish learners of the Irish language in North America. *Language and Communication*, 47, 135–143. <https://doi.org/10.1016/j.langcom.2015.06.001>
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. Jossey-Bass.
- Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods* (6th ed.). Sage Publications.
- Savchak, I. (2021) Rozvytok motyvatsii studentiv do vyvchennia inozemnoi movy v umovakh dystantsiinoho navchannia [Development of students' motivation to study a foreign language in the conditions of distance learning. Anthropological studies]. *Liudynoznavchi studii. Seriia «Pedagogika»*, 13(45). 64–70. <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/45.9> (in Ukrainian).
- Vasyliieva, M. P. (2019). Psykholoho-pedahohichni osoblyvosti orhanizatsii vykladannia inozemnoi movy v riznovikovii navchalnii hrupi [Psychological and pedagogical features of the organization of foreign language teaching in different age groups]. *Innovatsiina pedagogika*. 16. 52 – 55 (in Ukrainian).

Інформація про автора:

Гончарова Оксана Миколаївна:
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1000-9670>, здобувачка кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна 61166

e-mail: ohoncharova17@ukr.net

Information about the author:

Honcharova Oksana Mykolaiivna:
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1000-9670>, PhD student at the Department of Educology and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska street, 2, Kharkiv, Ukraine 61166

e-mail: ohoncharova17@ukr.net

Цитуйте цю статтю як: Гончарова О.М. Мотивація майбутніх фахівців сфери туризму до вивчення іноземних мов. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2022. № 52. С. 61–69
DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2022.52.06>

Дата надходження статті до редакції: 3.05.2022

Стаття прийнята до друку: 17.05.2022